

ARCHITEKT

8/2002/SRPEN

CENA 100 Kč

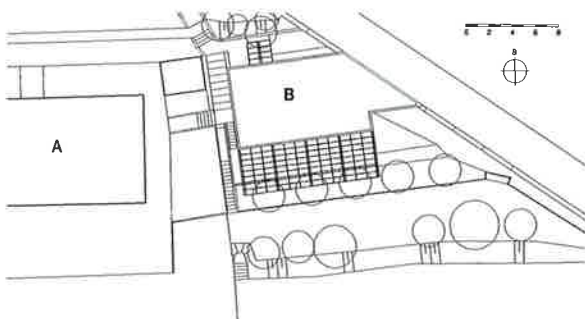
Téma: Mezi povrchem a hloubkou přítomné kultury
Palác Euro: Zlato zlaté Praze
Lekce jménem Sovovy mlýny
Pomník obětem komunismu: Co jsme si, to jsme si...
Vila Boomerang v Býchorech
Vejmínek v Černošicích
Soutěž Arctic living
Interiér výdejny léčiv

PŘÍLOHA
Stavební veletrh FOR ARCH

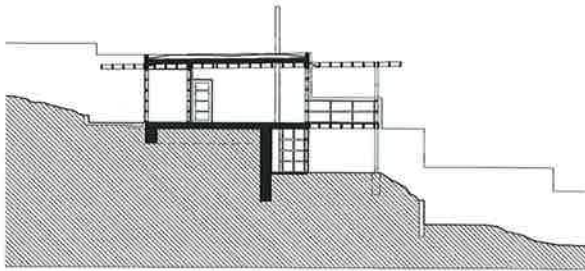
OBYTNÝ ATELIÉR V ČERNOŠICÍCH

MARTIN RAJNIŠ, MILAN HAKL, PAVEL MIKULENKA

situace: A dům, B vejmínek - obytný ateliér

řez

PŮDORYS

- 1 zádveř
- 2 sklad
- 3 komora
- 4 sauna
- 5 ateliér
- 6 pracovna
- 7 archiv
- 8 terasa

půdorys

- 1 terasa
- 2 obytný prostor
- 3 pohled ze zahrady
- 4 vstup na terasu
- 5 vstup do domu
- 6 řez - skica
- 7 na str. 32. pohled na severozápad

2

ZPRÁVA O NÁVRATU MARTINA RAJNIŠE

Některý domy, který jsem kdysi dělal, mi nepřipadaly v pořádku. Proč? Jeden z důvodů asi vězí v tom, že slovník, tvarosloví, celá výbava „moderní“ architektury většinou normálních lidí nepřirostla k srdci. To mě mrzí. Mně k srdci přirostla a mám ji rád. Ale začal jsem přemýšlet, proč tomu tak je! A odjel jsem na cesty.

Ty domy se mi nelíbily proto, že byly stavěny pro účely, který mi rozhodně nepřipadaly nijak příjemný. Že bych měl třeba zrovna z nakupování v obchodním centru – pravda, musím to taky dělat – příjemný pocit, to tedy nemám. A dokonce těch lidí, co tohle dělají a mají přitom příjemný pocit, je mi do určité míry líto. Z jednoduchého důvodu. Utratí spoustu peněz a přijdou o část svobody. Hromadný přícházení o svobodu, který tam člověk vidí na vlastní oči a kterýho se sám zúčastní, mě roztrpčuje.

O to nádhernější bylo dostat od Pavla Štechy otázku, jestli bych mu nenavrhnul barák. Navíc Pavel s Alicí dali úžasný zadání! Znova se vrátili k myšlence vejmínku. Rodiče zůstanou poblíž své mladší rodiny. Ale přesně v té pravé vzdálenosti, aby mohli žít spolu a nepřekáželi si. Jejich program byl velmi střizlivý. Středně velké obytné prostory, dvě ložnice, malý archiv a nezbytný zázemí. Úplně správně si vybrali místo. Na jižní straně, pár metrů od domu, kde prožili desítky let. Během dvou hodin jsme zásady domu dali dohromady.

Dohodli jsme se na dřevě. Možná jsme ale s kamarády ze 4DS nakreslili trochu jiný dřevěný dům, než se v Čechách očekává. Je to dům, který vychází z nejběžnější americké konstrukce, tzv. „baloon framing“. Baloon framing je v Severní Americe již řadu generací velmi používaný stavební systém pro menší objekty. Kostra domu sestává z dřevěných profilů 2 x 4 palce (two by four), stropy z fošen 2 x 10 palců. Staví se velmi snadno, není třeba větší mechanizace. Vše unese pár chlapů – tak je to lehké – inu jako balón (baloon). V Americe se nosná konstrukce většinou zakrývá. Ale my jsme ji na stropě odhalili, tudíž bylo nutné ji trochu upravit. Místo paždiků z diagonálních latí přišly příčné rozpěrky z fošen – vznikl jakýsi kazetový systém, a místo hřebíků jsme užívali dřevěné hmoždiny. Ale výsledek si ponechal lehkost. Na celý dům stačilo zhruba šestnáct kubiků dřeva!

Dřevo je do jisté míry choulostivý. Ale koukněme se kolem sebe – sedíme v podkrovní na Malý Straně –, sto sedmdesát let dřevo přetrvávalo! Venku je to samozřejmě trochu horší, ale přesto jsme si s Pavlem a Alicí řekli, že máme jistotu, že alespoň jednu generaci venkovní dříví vydrží, nakonec je impregnovaný. Sám mám na chalupě dřevěné pláště staré asi sto let!

Zajímavý je, jak dřevo stárne. Jeho vnitřní struktura se začne víc a víc projevovat. Hlavně u dřeva venku pevnější části vystoupí, zatímco ty měkké časem mizí. To je nádhera. Příroda žije v cyklech. Dům, který neumí rozumně prožívat všechny cykly své existence, je asi o něco chudší. Například hi-tech konstrukce stárnout neumí. Ty jsou nádherné na začátku, ale jakmile začnou být takový trochu vorezatělý, špinavý a přestanou svítit novotou, je na ně smutný pohled. Tenhle dům je postavený z přírodních materiálů. A co víc – stojí v zahradě. Musí se stát její součástí. Takže jsme vytvořili dřevěnou konstrukci, která má charakter zahradní stavby a je připravená na to, aby byla zpátky do zahrady zahrnuta – popnuta. Zároveň jsme se při stavbě pečlivě vyhnuli vzrostlým stromům.

Dům je udělaný na výhled. Proto má celou jednu stěnu skleněnou. Protože je to jižní stěna, muselo se navrhnut stínění a pergola. Dům je malej, proto před sebe dostal terasu. A aby pocit propojení prostoru s vnitřkem dobře fungoval, systém kazetového fošnového stropu pokračuje bez přerušení v pergole a dává člověku pocit, že skleněná stěna je jen jakási nevyrazná zábrana. A ještě jedna věc je hrozně důležitá. Dům je otevřený normálnímu životu s věcmi, který mají Alice a Pavel rádi. S chutí jsem se díval, jak si ho dotvářejí. Povedlo se jim to! Dům na bydlení musí být o příjemném pocitu. Nemá nikomu nic diktovat.

Dokonce bych řekl, že tohle je podstata domu. A pokud takovej není, pak je něco v nepořádku. Strašně bych si přál dokázat dělat domy, který by vysílaly příjemný emoce na kohokoliv, od univerzitního profesora po kopáče příkopů. Chtěl bych, aby si domy přirozeně a normálním způsobem povidaly s kýmkoliv. Aby nepotřebovaly jakýkoliv tlumočení. Dost věřím, že to povidání s kýmkoliv může být do určité míry navázaný na velký přiblížení k přírodě. Jako lidský druh jsme vyrostli v přírodě, náš život je její součástí. A pokud se dům dokáže k přírodě vrátit, pak je lidma možná vnímaný jako pozitivní věc.

A tak bych si vlastně představoval návrat k rozumné práci.

S Martinem Rajnišem hovořil Martin Verner

3

OBYTNÝ ATELIÉR, ČERNOŠICE, PRAHA-ZÁPAD

KLIENT: soukromá osoba

AUTOŘI: Prof. ing. arch. Martin Rajniš, Mgr. A. Milan Hakl,
ing. arch. Pavel Mikulěnka

SPOLUPRÁCE: 4DS, Alice a Pavel Štechovi

PROJEKT: 2000

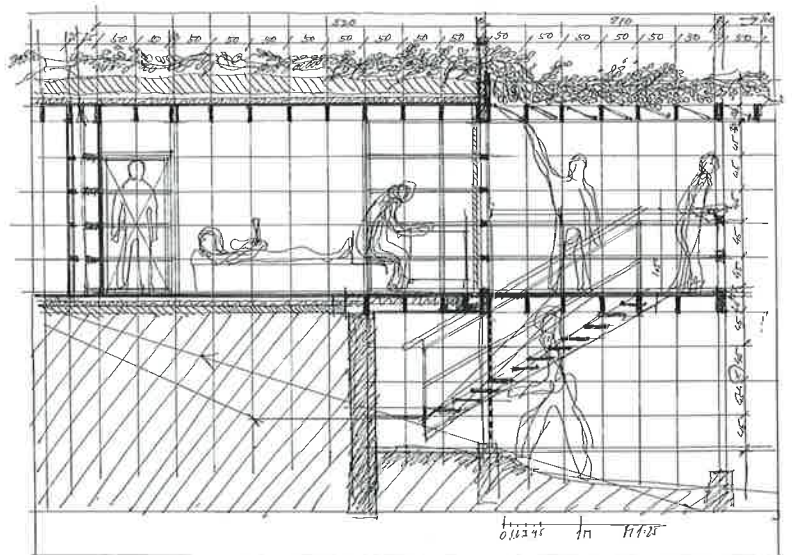
REALIZACE: 2001

NAKLADY: 1,7 milionu Kč / 56 000 EUR

4

5

6

SNÍMKY PAVEL ŠTECHA

7

Začneme od konce: na prkenné terase s nádherným výhledem na Berounku a na kopce kolem Cukráku. Kolem stolu nás sedělo pět, také fotograf Pavel Štecha a Jiří Horský, vychutnávali jsme si scénérii, popíjeli kávu a široce jsme probírali téma fotografie a architektury. Já jediný jsem ke kávě usrkal ze sklenice whiskey a snažil jsem se soustředit na český rozhovor, který kolem mne zazníval. Shodli jsme se na formální estetické podobnosti fotografie a architektury: obě se zabývají tvorbou kompozice, manipulací světlem, prostorovou hloubkou, vícečetnou interpretací, důrazem na specifický detail. O rozdílnostech jsme už tak podrobně nehovořili. Avšak ke konci našeho rozhovoru jsme přeci jen narazili na jeden důležitý aspekt: když jsme si prohlíželi krásné fotografie Pavla Štechy, které zachycovaly jeho dům, a dokonce i tutéž terasu s dřevěnou modulární pergolou, na níž jsme právě seděli, pocítili jsme jednu významnou odlišnost. Fotografie, a zejména fotografie architektury, nejsou reprezentací reality – jsou spíše záznamem znehybnělého okamžiku v plynutí času. Fotografická kamera nám tak přibližuje nejen to, co je v zorném poli objektivu, ale možná ještě významněji toho, kdo ji drží v ruce. Jak se mi ale takové a podobné myšlenky pomalu rodily v hlavě, rychle jsem dopil whiskey, ještě jednou se potěšil nádhernou vyhlídkou a spolu s ostatními se vydal v horkém letním dni na zpáteční cestu do Prahy.

Jen pár hodin předtím jsme všichni společně jeli z centra Prahy na její předměstí – do Černošic. Cestou jsme z nejrůznějších stran probírali téma rodinného příbytku: z hlediska rozměrů (módně rozlehlý byt versus skromnější výměra), z hlediska umístění (město versus předměstí), zvažovali jsme funkci socializační (sdružování členů rodiny oproti jejich vzájemnému oddělování). Tento projekt charakterizuje skromnost, úspornost a silné zdůraznění soudržného pojetí rodinného života. Sled vjemů při prvním skutečném setkání s tímto projektem byl pro mne neobyčejně zvláštní. Místo toho, abychom byli uvedeni přímo do domu, vzal nás hostitel nejprve na procházku nádhernou terasovitou zahradou. Přírodní scénérie a jednotlivé prvky zahradní architektury (včetně malého bazénu, rybníčku, závěsné houpačky sítě, apod.) nám při prohlídce daly nejen příležitost důvěrně se sžít se specifickým charakterem svažité lokality, ale současně jsme měli možnost prohlédnout si stavbu z nejrůznějších podhledových úhlů rámovaných hustou vegetací, které jen zvýšily naši zvědavost. První plný pohled se nám zjevil, když jsme se na spodním konci zahrady u jakési kůlny obrátili a začali zahradou stoupat zpět. Vystoupili jsme po schodišti z uzavřené intimity zahrady a z venkovní terasy domu se nám náhle naskytl neuvěřitelně rozsáhlý panoramatický pohled do krajiny. V tomto okamžiku byla také náhle docela zřejmá i celá koncepce stavby: podporuje novou identitu, podtrhuje

kompoziční prvek prostupování objektu a zahrady a využívá specifické topografické i klimatické podmínky lokality. Neoriginálnějším rysem domu je použitá stavební technologie – hybridní systém aplikace dřeva a zdiva. Konstrukce dřevěných stоек a překladů (baloon framing) svým výrazným modulárním estetickým výrazem, který připomíná rámečky fotografií, dominuje jižní fasádě domu, obrácené do zahrady. Po určitou dobu jsem žil a studoval v jižní Kalifornii a tento typ strukturální estetiky ve mně vyvolal jisté dávné vzpomínky. Svislé dřevěné prvky jsou průběžné v celé výšce budovy a horizontální dřevěné překlady je spínají. Všiml jsem si, že všechny spoje dřeva jsou provedeny buď hřebíky nebo dřevěnými kolíky. S prostředím husté vegetace efemérní, odlehčený charakter takového stavby neobyčejně souzní. Severní stěna domu souběžná se silnicí (a současně nesoucí dřevěné střešní krovy), je klasicky vyzděna, stejně tak jako ostatní obvodové zdi západní a východní strany domu. Toto stavební řešení významnou měrou zakládá vztah vzájemného doplňování (v protikladu k podřízení) stávajícího domu a nové stavby. Oba objekty se svou strukturou i estetickým vyjádřením staly reprezentanty svých vlastních prostorových a časových souvislostí. Dalším dominujícím rysem projektu je vzájemné působení zahrady a objektu v kontextu lokality. Západovýchodní orientací obdélného půdorysu dosáhl autor toho, že všechny obytné prostory domu (ložnice, obývací pokoj, kuchyň) jsou obráceny k jihu do zahrady a prosklená stěna poskytuje neomezený výhled, užitné prostory (koupelny, toalety) jsou pak umístěny v severní části domu, sousedící se silnicí. Oba oddělené prostory propojuje funkční cirkulace. Venkovní terasa je účinným prvkem propojení interiéru a exteriéru domu, obydleného území ve výšce na svahu a níže položené zahrady, je spojením detailu a celkového pohledu. Krátce – tento nový projekt v nejvyšší možné míře slučuje materiální východiska s podprahovými aspekty vnímání kontextuálních souvislostí prostým, avšak nesmírně účinným gestem.

Vraťme se na začátek: když jsem zvažoval recenzi na vejimek pro fotografa, napadlo mě, že určitě bude vzrušující ponořit se do tématu architektura versus umění (fotografie). Zprvu jsem uvažoval, že se soustředím na aspekt prostoru a času – každá z těchto dvou disciplín svými specifickými nástroji přetváří prostor a každá z nich je odlišným způsobem zasažena plynutím času (architektura zejména plynulým, konkrétním časem, fotografie naproti tomu abstraktním trváním okamžiku). Pak jsem zvažoval pojmy zobrazení, reprezentace a skutečnost – to, jak se obrazy (které vlastně skutečnost nezobrazují) mohou v našem věku vizualizace stát prostředkem manipulace (a zejména to, jak mohou architekti přijít o svou svobodu k tvorbě a koncepčnímu směřování, pokud jsou trvale vystaveni působení zobrazování architektury, až se nakonec omezí na opakované kopírování obrazů v rozličných prostorových a časových kontextech). O tom všem, a o mnoha dalších věcech, jsem přemýšlel. Ale pak se překvapivě přihodilo něco, co jsem vůbec nečekal! Nedostal jsem k tomuto projektu žádnou předběžnou obrazovou informaci (a přistupuji-li k nové recenzi, dávám takovému přístupu vždy přednost), ale protože znám jak klienta, tak projektanta, vytvořil jsem si předem jakousi matnou představu. Byl jsem pak nesmírně překvapen jednoduchostí stavby. Rázem bylo po obtížném hledání vhodného tématu. Tak jako skvělý fotograf dokáže zachytit jedinečnost dokonalého okamžiku v trvání prostoru a umožní nám proklouznout proti proudu času, dokázal i tvůrce tohoto projektu podobně jednoduchým a čistým pohybem vyjádřit zvláštnosti lokality a dát nám prožít její krásu v úplnosti jejích souvislostí.

AUTOR JE ARCHITEKT, ABSOLVENT CALIFORNIA POLYTECHNIC UNIVERSITY, SAN LUIS OBISPO, OBOR ARCHITEKTURA A URBANISMUS, ŽIJE A PRACUJE V PRAZE, EXTERNÍ PEDAGOG NA FAKULTĚ ARCHITEKTURY ČVUT PRAHA, STÁLÝ SPOLUPRACOVNÍK REDAKCE

Z ANGLIČTINY PŘELOŽIL VÍT KAVAN